

Реферат на тему: "Максим Рильський "Слово про рідну матір""

Максим Рильський

Реферат на тему:

Максим Рильський

"Слово про рідну матір"

Невелика (за обсягом, та не змістом) лірична поема "Слово про рідну матір", покликана до життя початком Великої Вітчизняної війни, уперше прозвучала 29 листопада 1941р. В Саратові, на радіостанції ім.Т.Шевченка, через яку українські письменники звернулись до своїх земляків, поглинутих фашистською навалою. Збереглися промовисті свідчення про те, з якою непідробною щирістю і схвильованістю виголосив своє "Слово..." автор. У присутніх складалося враження, що поет і справді промовляв не до бездушного мікрофона, а до цілого українського народу – "до мертвих, живих і ненароджених".

"Це була новітня ода, в якій стверджувалась ідея безсмертя народу, нездоланності його духу", — так визначив ідею і жанр твору Л.Новиченко. Білецький називав "Слово..." величним хоралом. "М.Рильський дав довершений і монументальний портрет духовної сутності України", — зауважує сучасний літературознавець Володимир Моринець. Справді, перед нами – не просто поема, а поема-ода, поема-гімн, поема-ораторія, масштабне, панорамне полотно тисячолітньої історії України і її розлога поетична географія. І все це сконденсовано ліричною пристрастю в карбовано стислі й образно-емоційні воднораз вислови, закуті в гармонійні ямбічні секстини (шестирядкові строфи з римуванням абабаб), пов'язані між собою анафоричними повторами: "Благословен...", "Благословенна...". Та, може, найточніше жанрове означення приховане в самій назві твору – "Слово...". Недарма й образна тканина та поетична лексика тексту, щедро інкрустованого старослов'янізмами, безліч разів перегукуються зі "Словом о полку Ігоревім". Ось найвиразніші ремінісценції: "Лисиці брешуть на щити", "кличе див поверху древа", "дух Боянів", "...сонце устає на сході!". Це піднесена, високо патетична образність.

Художня досконалість шестирядкових строф, що постають як майстерно викінчені синтаксичні одиниці, підкреслюється ще й наявністю виразних анафор, змістовністю паралелізмів, продуманістю повторів.

По-різному визначають жанр твору: лірична поема, ода псалом, хорал, "слово" (за аналогією до давньоукраїнської пам'ятки княжої доби). Кожна з дефініцій правомірна, бо адекватно виражає зміст шедевра. Це справді високе художнє досягнення духу епохи, прекрасний здобуток нашої літератури.

Ідейно-емоційний пафос твору – в утвердженні безсмертя України і впевненості в перемозі над кривавим ворогом. Рідна земля вічна, адже у пам'яті мільйонів вона

постає в багатстві й красі своєї природи. "Степів широчина бездонна", котра "зеленим океаном" пливе "круг білого Херсона", котра "свій дівочий гнучкий стан до Дніпрового тулить лона", — це один з чарівних образів, якими передається краса України.

На тлі високого, священного патріотизму цього твору, на перший погляд, разючим дисонансом видаються нам з перспективи сьогодення згадки про партію, братній російський народ, кремлівську ограду та інтернаціональну дружбу. Що ж – данина часові перейшла в розряд анахронізму. Та зауважений дисонанс – тільки політичний, але не поетичний. З естетичного погляду ці строфи, згірчені присмаком збанкрутілої ідеології, такі ж довершені, як і решта. Словесна форма їх так само відточена, засоби образотворення такі ж піднесені та влучні, і тому ідейні анахронізми не випадають з художньої тканини тексту. Тому й не наважуються вилучити їх, читачу (хоча багато вчителів саме так і роблять): так, Рильський тоді такий був і так писав – не інакше. Чи так він думав? Не знати. Можемо хіба будувати версії, що такими ідеологічними "щитами" (термін Тичини) поет мусив прикривати свій національний біль і національну пристрасть. Та в кожному разі – не в тому головне. Перед нами – не тільки документ письменницького патріотизму, але й досконалий мистецький взірець громадянської поезії найвищого ґатунку.

Поезія "Слово про рідну матір" відображає події високого громадянського звучання і написана у патетичному ораторському ключі.

Всіма помислами своїми поет линує до рідної України, яка знемагала у нерівній боротьбі, але не падала на коліна перед окупантом. В уяві постають чарівні картини природи України, з її зеленими океанами степів, гаїв та дібров, синню чистих озер і тихоплинних річок. Прекрасною була наша земля навіть тоді, коли її поливав "дрібними росами-сльозами" великий Кобзар.

Ніякій силі не осквернити тієї землі, "...що освятив Тарас своїми муками-ділами...що окрилив Тарас громовузкими словами".

Підкреслені тропи (метафори та епітети) передають суть Шевченкової творчості. В роки смертельної сутички з фашизмом "гаряча дума Кобзаря" стояла на сторожі радянського народу.

Крім Шевченка, Україну "окрилили" й прославили у віках також інші її видатні сини та дочки. Україна – це філософ і поет, мандрівний учитель народу Григорій Сковорода. Україна – це "молоток Каменяра і струни Лисенка живії, і слави золота зоря круг Заньковецької Марії!".

Поет гордий з того, що на історичних роздоріжжях Україна не самотня, що силу і певність черпає вона з цілющого джерела, ім'я якому – дружба народів. Це поняття спільності передано гарним поетичним образом ("гроно світле сестер").

Щира дяка вірним побратимам за солідарність і допомогу звучить у десятій строфі. Як не радіти, коли "на ясні зорі й тихі води" творчого життя йдуть, відчуваючи плече один одного, брати на чолі з "російським сміливим королем". То чи ж може статися, щоб отака монолітна "сім'я велика, вольна, нова", здружена родина соціалістичних націй впала в гітлерівське ярмо? – запитує поет. А запитує він схвильовано, пристрасно:

Хто може випити Дніпро
Хто властен виплескати море,
Хто наше злото-серебро
Плугами кривди переоре,
Хто серця чистого добро
Злобою чорною поборе?

Уся строфа звучить як одне риторичне запитання. Особливої сили досягає автор, зіставляючи контрастні, нав'язані народною мудрістю поняття: злото-серебро і плуги кривди, серця чистого добро і чорна злоба. З фольклорних джерел видобуто й такі поетичні деталі:

Хто чорну витеше труну
На красний Київ наш і Канів?..
Чи совам зборками орла?
Чи правду кривді подолати?
Відповідь – єдина: ніколи!
Звідки така переконаність, віра в нездоланність Вітчизни?
Бо партія біля керма
Стоїть, радянські вільні люди!

Саме в цій монолітній згуртованості радянського народу під проводом мудрого керманича – Комуністичної партії – запорука всіх наших перемог.

Непохитну впевненість в перемозі радянського народу поет висловлює в останньому рядку поеми –

Та сонце устає – на Сході!

Як неминучий світанок після ночі, так і перемога буде нашою. І прийде вона зі Сходу, з радянської землі. Ніяка зловорожа сила не подолає народу, в якого славетне минуле, героїчне сучасне і сонцесяйне майбутнє. Так можна визначити основну ідею поеми.

Глибокий патріотичний зміст "Слова..." втілений у досконалу художню форму. Як і більшість творів Рильського, ця поема захоплює нас красою думки і почуття. Поет живописує словом, беручи зі своєї мистецької палітри найтонші барви та відтінки. Завдяки його умінню це майстерно робити, ніби живу бачимо Вітчизну-матір, її великих синів та дочок, чуємо її слово-пісню.

Патетичного звучання твору поет досягає розмаїтою лексикою: слов'янізмами: благословен, цілюща (вода), віщий (птах), благовісне (сонце); короткими формами прикметників: славен, зелен, властен; тавтологічними висловами, нав'язаними народною поезією: рута-м'ята, роси-сльози, злото-серебро. Він і сам творить повноправні епітети-неологізми: громовузкими словами, ріки ясноводі.

Органічно вплітає поет у барвисту мережу своєї мови деякі мотиви та образні звороти з давньоруської поеми "Слово о полку Ігоревім". Дух нашого народу невмирущий, ворог не годен порвати "золоту струну" його волі, вбити "дух Боянів" – дух патріотизму і національної гордості.

Поєму пронизує ліричний струмінь, вона сповнена емоцій – то задушевно-ліричних, то по— ораторському піднесених. Переможним акордом закінчується поема: "Встає народ, гудуть мости, рокоцуть ріки ясно воді!..."

Високою майстерністю позначена звукова організація твору. У поемі точні повнозвучні рими: бездонна – Херсона – лона, благовісне – пісне – висне, благословен – клен – знамен, Боянів – туманів – Канів. Мелодійної виразності мови досягає поет з допомогою асонансів та алітерації. Для прикладу розгляньмо першу строфу. Часто повторювані голосні о та и роблять мову дзвінкою, співучою, приголосний л створює враження м'якості, плавності, адже йдеться про красу рідної землі, яка "прослалась килимами". Але вона скроплена гіркими сльозами генія. Тому-то звук с насторожує, а р, який під кінець строфи дає про себе владніше знати, підсилює гіркоту і трудність життя. Крім алітерації, асонансу, тавтологій, згадаймо анафоричний повтор слова благословен, яким починається сім строф. З його допомогою поет наголошує на щирій і ніжній любові до Вітчизни, до трудового народу.

Тему патріотизму М.Рильський майстерно розробив у поемі-видінні "Жага". Прочитайте цей самобутній новаторський твір, в якому оспівана Батьківщина, висловлена тверда віра в перемогу радянського народу над фашизмом. Синівська відданість соціалістичній Вітчизні у поета змінюється ненавистю до гітлерівських душолюбів та їхніх лакиз – запродавців-націоналістів ("Я-син Країни Рад).

Післявоєнна творчість Рильського – плідна й багатогранна. Він і поет, і публіцист, і перекладач, і літературознавець, і фольклорист, і державний діяч. Десятки нових книг написав цей титан праці. Найвидатніші з них: "Мости" (1948), "Братерство" (1950), "Сад над морем" (1955), "Троянди й виноград" (1957), "Далекі небосхили" (1959), "Голосіївська осінь" (1959), "Зимові записи" (1964).

Поет складає хвалу Комуністичній партії, оспівує священні почуття дружби народів і їхніх культур, художньо осмислює проблеми праці й творчості, духовного багатства людини-трудівника, пише про красу природі і світу, розробляє тему боротьби за мир на землі.

Використана Література:

1. Храпко П. Українська література: Підручник для 10кл., К., 1998. – С. 438-450
2. Непорожній О., Семенчук У. Українська література: Підручник для 11кл. – К., 1995. – С. 165-183
3. Історія української літератури ХХст. Кн.1/за ред. В.Г.Дончика.-К., 1993.-с.124-230.